

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าเพียงใด ย่อมขึ้นกับประชาชนที่มีการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จากวิวัฒนาการของการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มากมาย และยิ่งศาสตร์แขนงต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การศึกษาเรียนรู้ก็ย่อมมีต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ประชาชนจึงต้องพยายามศึกษาเรียนรู้ศาสตร์เหล่านั้นอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเรียนรู้เพื่อปรับตนให้ทันต่อสภาพการณ์ของการดำรงชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะประชาชนที่มีอาชีพเป็นครู การศึกษาของครูหรืออาจารย์สามารถทำได้ตลอดชีวิต และทำได้หลายรูปแบบ เช่น การศึกษาต่อเพื่อให้ได้มาซึ่งวุฒิปริญญาตรี หรือปริญญาบัตร อันแสดงให้เห็นว่าได้ผ่านการศึกษามาแล้ว นอกจากนั้นการศึกษาที่ไม่อยู่ในระบบ ก็มีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ได้เป็นอย่างดี เช่น การสัมมนา การเข้าประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม เป็นต้น และผลที่ได้้นอกจากจะทำให้ตนเองมีความรู้และประสบการณ์สูงขึ้น ผลยังส่งไปถึงนิสิตนักศึกษาของตนเองอีกด้วย

กล่าวได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ เพราะการศึกษาต่อเนื่องไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นเท่านั้น แต่ยังจะส่งผลให้ได้ผลงานสูงขึ้น อันเป็นผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศด้วย

ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2524) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องว่า เป็นการศึกษานอกระบบ เนื่องจากการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับใดระดับหนึ่งก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะให้มากขึ้นกว่าที่เคยได้รับการศึกษามาแล้ว หรือเพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาชีพต่างๆ ที่ตนปฏิบัติงานอยู่ในลักษณะของการอบรมระยะสั้น หรือระยะยาว หรือจัดหลักสูตรพิเศษขึ้นมาก็ได้

วิเชียร วิวิศศิริ (2527) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องจาก เป็นการศึกษาที่มีความหมายคล้ายกับการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับที่สูงกว่าภาคบังคับ เป็นการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและการบริการชุมชน เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสเรียนต่อ เพื่อเพิ่มเติมความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ หรือเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การศึกษาต่อเนื่องยังช่วยสนับสนุนให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมปรัชญาการศึกษา

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องจาก เป็นกิจกรรมทางการศึกษา ที่จัดขึ้นสำหรับผู้ได้รับการศึกษาแล้วในระดับใดระดับหนึ่ง หรือช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง แล้วจัดกิจกรรมการศึกษาให้บุคคลนั้นสามารถเข้าศึกษาต่อไปได้อีก เพื่อให้สอดคล้องตามแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต ส่วนมากมักเป็นกิจกรรมในระดับอุดมศึกษา และมุ่งเข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนจนกระทั่งได้ปริญญา มหาวิทยาลัยในต่างประเทศส่วนมากจะมีแผนการศึกษาต่อ เนื่องจากควบคู่กับการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อทำหน้าที่จัดกิจกรรมในด้านนี้ให้กับผู้ใหญ่ ซึ่งได้แก่ ครู อาจารย์ที่กำลังสอนในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้ได้รับปริญญาชั้นสูงขึ้น อาจเป็นระดับปริญญาตรี โท เอก หรือวุฒิปริญญาตรีหลักสูตรระยะสั้น

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2531) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องจาก เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วในระดับใดระดับหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และจัดการศึกษาให้บุคคลนั้นสามารถศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือต่อจากชั้นที่เรียนมาแล้ว หรือจัดในลักษณะของการให้อบรมระยะสั้น ระยะยาว หรือจัดเป็นหลักสูตรพิเศษขึ้นมาก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ให้มากกว่าเดิม

กรองจิต วาธิสานกิจ (2522) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องจาก หมายถึงกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้จบการศึกษาเบื้องต้นมีความรู้กว้าง และทันสมัยอยู่เสมอในการปฏิบัติงาน

ทองกษัตริย์ วัชรโทยาน (2523) ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องจาก เป็นการศึกษาตามหลักสูตรพื้นฐาน ซึ่งอาจจัดเป็นหลักสูตรระยะยาว เช่น การศึกษาต่อขึ้นบัณฑิตศึกษา หรืออาจเป็นหลักสูตรการศึกษาต่อระยะสั้น มีกำหนดเวลาประมาณ 4-8 สัปดาห์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน

จากความหมายของการศึกษาต่อเนื่องที่กล่าวมาข้างต้นโดยนักวิชาการแต่ละท่าน พอสรุปได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องก็คือ การศึกษาของบุคคลซึ่งได้รับการศึกษามาแล้ว โดยกระทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ

ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่องได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกในทุกๆ สาขาวิชาชีพ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการขยายตัวทางด้านวิชาการ ทำให้หน่วยงานต่างๆ รวมถึงสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เกิดความจำเป็นที่จะต้องประยุกต์ทฤษฎีและวิธีการใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน บุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานสูงทั้งด้านการบริหาร การสอน งานธุรการ และอื่นๆ ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นเวลานานจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อจะได้มีความรู้และทักษะใหม่ๆ ทันต่อสภาพการณ์ที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพอาจพบว่า ตนยังขาดหรืออ่อนประสบการณ์ในแขนงใดแขนงหนึ่งที่เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ และปรารถนาจะ เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพในแขนงนั้นให้สูงขึ้น การศึกษาต่อเนื่องเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรให้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไซริน โอ ฮูล (Houle) กล่าวว่า วงการอาชีพต่างๆ จำเป็นต้องส่งเสริมสมาชิกในการศึกษาต่อเนื่อง เพราะการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญเช่นเดียวกับการศึกษาก่อนทำงาน สถาบันแต่ละแห่งจึงต้องรับผิดชอบในการจัดการต่อเนื่องให้แก่สมาชิก เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และทักษะให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ใหม่ๆ และสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในปัจจุบัน การที่วงการอาชีพต่างๆ ให้ความสำคัญในการส่งเสริมบุคลากรศึกษาต่อเนื่องเพื่อว่าจะได้มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น ก็เนื่องมาจากความจำเป็น 4 ประการคือ (1967, อ้างถึงใน ทิมพรณ รังสิกรรุม, 2526)

1. ความจำเป็นในการพัฒนาบุคคล เพื่อให้บุคคลในอาชีพเจริญทั้งทางด้านสติปัญญา และจิตใจ

2. ความจำเป็นทางด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลเตรียมตัวสำหรับงานใหม่และความรับผิดชอบใหม่
3. ความจำเป็นในด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้บุคคลมีความรู้มีประสบการณ์ทางวิชาชีพเพิ่มขึ้น
4. ความจำเป็นทางด้านพัฒนาสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทและพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ในสังคมนั้นๆ

จรรยา พานิชย์ผลินไชย (ม.ป.ป.) ได้ให้เหตุผลของบุคคลที่มีต่อการศึกษาต่อเนื่องไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม เนื่องจากสภาพของสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ ด้วย จึงจำเป็นที่บุคคลจะต้องแสวงหาความรู้ ทักษะใหม่ๆ เพื่อปรับตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่กำลังเปลี่ยนแปลง
2. ความต้องการทางการศึกษา ประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ความต้องการด้านการศึกษายาวตัวเพิ่มขึ้นด้วย จนรัฐไม่สามารถจะจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง การมุ่งวัดเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาจัดการศึกษาในรูปแบบอื่น สิ่งสำคัญก็คือ จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาหาความรู้ให้มากที่สุด สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้ตลอดเวลา
3. โอกาสสำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตขยายตัวเพิ่มขึ้น สภาพของสังคมปัจจุบันมีส่วนให้บุคคลเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ ห้องสมุด ตลอดจนแหล่งค้นคว้าต่างๆ โอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้จึงมีมากขึ้น และสามารถที่จะจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องได้

ในบรรดาอาชีพต่างๆ ที่มีนักวิชาการให้ความเห็นว่า ผู้ประกอบอาชีพจะต้องได้รับการศึกษาและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ยังได้รวมถึงอาชีพครู ซึ่งมีครูอาจารย์ในสถานศึกษาเป็นผู้ประกอบอาชีพ ครูอาจารย์จำเป็นต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่อง เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ เพราะครูอาจารย์เป็นผู้นำทางการศึกษา มีบทบาทต่อการวางรากฐานทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นประโยชน์ต่อ

สังคมโดยรวม อันเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทย และทำให้วิชาการต่างๆ พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

ยนต์ ชุ่มจิต (2532) ได้ให้ความเห็นว่า ครูอาจารย์ทุกคนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า วิชาชีพครู เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ เป็นเครื่องมือสอนคน หากเครื่องมือล้าสมัยหรือไร้ประสิทธิภาพ จะทำให้ความเจริญงอกงามของศิษย์ด้อยคุณภาพไปด้วย ดังนั้นแม้ว่าครูอาจารย์ศึกษาสำเร็จปริญญา มาแล้วก็หาเป็นการเพียงพอไม่ ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ บางครั้งความรู้ที่ได้ ศึกษาเล่าเรียนมาจากสถาบันการศึกษาก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เพราะไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีและสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา

ในวิทยาลัยครู อาจารย์ผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนและสถานภาพ ของวิทยาลัยครู ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเพียงใดขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนที่ได้รับการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอเท่านั้น ดังนั้นกรมการฝึกหัดครูในฐานะองค์กรรับผิดชอบสถาบันการศึกษาวิทยาลัยครูจึงได้ กำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาอาจารย์ให้สอดคล้องกับการศึกษาต่อ เนื่องในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 ของกรมการฝึกหัดครูไว้ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู, 2530)

1. เพิ่มประสิทธิภาพอาจารย์ในวิทยาลัยครูในเรื่องการสอน การวิจัย ตลอดจนส่งเสริม ให้มีตำแหน่งทางวิชาการ ให้ได้วุฒิของอาจารย์ตาม เกณฑ์มาตรฐาน
2. ปรับปรุงระบบและรูปแบบให้การศึกษา ฝึกอบรม เพิ่มพูนวิทยฐานะหรือสมรรถภาพใน การประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพอาจารย์
3. ส่งเสริมให้มีการวิจัย เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนางานตามหน้าที่ ของวิทยาลัยและกลุ่มวิทยาลัย

นอกจากนี้กรมการฝึกหัดครูยังได้กำหนดจรรยาบรรณที่ เกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ในวิทยาลัยครู ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู, 2531)

อาจารย์พึงมุ่งอนาคตและความก้าวหน้าด้วยความอดสาหะ พึ่งใฝ่หาความรู้ สำรวจ
ปรับปรุงตนเองและงานในหน้าที่ โดยเฉพาะงานสอน ให้เป็นแบบอย่างที่ดี สมศักดิ์ศรีของอาจารย์
วิทยาลัยครู

วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นดังนี้ (พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.
2518)

1. สำนักงานอธิการบดี
2. คณะวิชา
3. หน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อส่งเสริมวิชาการ

ภายในสำนักงานอธิการบดีและหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อส่งเสริมวิชาการยังได้
แบ่งออกเป็นฝ่ายหรือแผนก ส่วนภายในคณะวิชาได้แบ่งเป็นภาควิชา

สำหรับภาควิชาศิลปะซึ่งกล่าวถึงในการวิจัยครั้งนี้ เป็นภาควิชาที่สังกัดอยู่ในคณะมนุษย-
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภายในภาควิชาจะประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะ
หรือศิลปศึกษา โดยมีอาจารย์คนใดคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าภาควิชา

อาจารย์ศิลปะที่สังกัดภาควิชาศิลปะของวิทยาลัยครูมีบทบาทสำคัญยิ่งไม่น้อยกว่าอาจารย์
ในภาควิชาอื่นๆ นอกจากการเรียนการสอนทางด้านศิลปะแล้ว ยังมีส่วนช่วยสนับสนุนนโยบายของ
วิทยาลัยในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วย จนถึงได้ว่าอาจารย์ศิลปะ เป็นกำลังส่วนหนึ่ง
ที่จะทำให้วิทยาลัยครูมีส่วนช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และผลอันนี้ยัง เท่ากับได้พัฒนาสถาบัน
ที่ตนเองปฏิบัติงานอีกด้วย

ความจำเป็นในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะ

เนื่องจากสภาวะของสังคมในปัจจุบันได้มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้มีการพัฒนา
ทางวิชาการใหม่ อยู่ตลอดเวลา และมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ มาใช้ในการปฏิบัติงาน แม้
แต่งงานทางด้านศิลปะก็มีการพัฒนาออกไปอย่างกว้างขวาง และเข้าไปเกี่ยวข้องกับวงการต่างๆ

มากมาย ดังนั้นแนวโน้มของการจัดการศึกษาศิลปะ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่กำลังพัฒนา โดยเน้นการผลิตผู้ประกอบการเกี่ยวกับศิลปะให้ตรงกับความต้องการของตลาด อาจารย์ผู้สอนศิลปะจัดเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษาทางศิลปะ เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรผู้สอนก็ควรและจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและวิชาชีพด้วย เพราะครูเป็นผู้ผลิตคนให้ไปรับใช้สังคม การพัฒนาอาจารย์ศิลปะให้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการสอนก็โดยการสนับสนุนให้อาจารย์ได้เพิ่มพูนความรู้ทางศิลปะเพิ่มขึ้น และรู้จักนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการสอน วิชาศิลปะก็คล้ายๆ กับวิชาอื่นที่นักศึกษาคุ้นคว่าอยู่ตลอดเวลา ยิ่งทางด้านปฏิบัติก็ต้องฝึกฝีมือ ทักษะ และการใช้เครื่องมือหว่าศิลปะ เป็นวิชาเฉพาะและมีหลายสาขา แต่ละสาขาก็มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะในการสอนด้วย เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังต้องทำตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติอีกด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2524) ได้ให้ความเห็นว่า ทุกคนเมื่อจบการศึกษาชั้นสูงสุดแล้ว จะหยุดเรียนหาได้ไม่ จะต้องศึกษาต่อไปเพื่อปรับปรุงคุณวุฒิและประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ ให้เหมาะสมและทันกับวิทยาการสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

สุมาลา บุญมี (2530) ได้ให้ความเห็นว่า บทบาทของครูอาจารย์และสถานศึกษาแบบดั้งเดิมจะต้องเปลี่ยนไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยครูอาจารย์และผู้บริหารการศึกษาควรตระหนักถึงบทบาทที่จะต้องเปลี่ยนไปตามการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศ จะต้องมีความเข้าใจว่า หน้าที่ของตนเองจะต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคมและจากตัวของการศึกษาเอง

วัชรินทร์ รัฐดิศชัย (2529) ได้ให้ความเห็นว่า การสอนศิลปะในปัจจุบัน บทบาทของอาจารย์ผู้สอนศิลปะจะเปลี่ยนไปเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาจริงจัง และคอยส่งเสริมความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน อาจารย์ศิลปะจึงต้องพยายามหมั่นศึกษาหาความรู้และความเชี่ยวชาญในวิชาศิลปะโดยเฉพาะปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยและความก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อให้มีประสบการณ์และจิตสำนึกของการเป็น

ครูที่ดี เข้าใจจิตวิทยาของผู้เรียน เห็นใจและเข้าใจสภาพผู้เรียน มีขั้นตติธรรมสูง มีเหตุผลและความยุติธรรมด้วย

พระพงษ์ กุลพิศาล (2532) ได้ให้ความเห็นว่า ครูอาจารย์ศิลปะที่มีบทบาทอันเหมาะสม จะมีคุณสมบัติที่ไม่ชอบอยู่หนึ่ง ชอบสร้างสรรค์ กระตือรือร้น มีแนวความคิดและจินตนาการ ชอบศึกษาค้นคว้า คุณสมบัติเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูอาจารย์ผู้สอนศิลปะ เพราะจะทำให้อาจารย์มีความมั่นใจพร้อมที่จะให้คำตอบแก่ผู้เรียนทุกเมื่อ รู้จักปรับตัวและเห็นอกเห็นใจผู้เรียน

การศึกษาต่อเนื่องทางศิลปะ นอกจากจะ เกิดขึ้นจากความจำเป็นดังกล่าวแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนถึงความจำเป็นในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะ ดังนี้

1. เนื่องจากสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้พัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สถาบันการศึกษาหลายแห่งกำลังมีบทบาทมากขึ้น เป็นลำดับ ในการส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ แต่ปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีการสำรวจสถานะการศึกษาศิลปะอย่างครบครัน แต่ละสถาบันการศึกษาต่างจัดการเรียนการสอนของตนเอง ขาดการติดต่อประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการศึกษาศิลปะกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการศึกษาศิลปะ ให้สอดคล้องกับสภาพความจริงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาต่อเนื่องจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้อาจารย์ศิลปะมีความร่วมมือ เพื่อหาข้อมูลแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนศิลปะของแต่ละสถาบัน

ธงชัย รักรัตน (2527) ให้ความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนศิลปะควรมีการรับรู้ในลักษณะวิชาชีพครูว่า สถานะการศึกษาศิลปะปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการฝึกอบรมหรือสัมมนาการเรียนการสอนสำหรับครูอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาทางศิลปะหรือไม่ ที่สำคัญอาจารย์ศิลปะทุกคนควรให้ความร่วมมือแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาศิลปะอย่างสม่ำเสมอ

2. การจำกัดจำนวนหรืออัตราของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาด้านศิลปะสายอาชีพมาเป็นอาจารย์ประจำ เพราะวิทยาลัยครูมีอาจารย์ผู้สอนศิลปะเพียงพออยู่แล้ว แต่ส่วนใหญเป็นผู้สำเร็จสายศิลปศึกษา เมื่อวิชาต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าพร้อมๆ กับการขยาย

ตัวของหลักสูตร หลักสูตรสายศิลปศึกษาถูกเปลี่ยนมาเป็นหลักสูตรศิลปะ อาจารย์จึงต้องปรับความรู้ตนเองให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนไป การแสวงหาความรู้ดังกล่าวทำได้โดยการเข้ารับการอบรมในสาขาวิชานั้นๆ หรือ เข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาด้านศิลปะโดยเฉพาะ ดังที่เบลล์ (Bell, 1989) กล่าวว่า "อาจารย์ศิลปะทุกคนควรได้รับการฝึกฝนอบรมทางด้านศิลปะ มีความรับผิดชอบในวิชาและการสอนที่ตรงกับคุณวุฒิและความสามารถของตนเอง"

3. โลกทัศน์ของอาจารย์ศิลปะบางคนแคบเกินไป โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยครู ส่วนภูมิภาค อาจารย์มีโอกาสพัฒนาตนเองน้อยกว่าส่วนกลาง เช่น โอกาสที่จะได้ตำราที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีไม่เพียงพอหรือไม่ทันสมัย วารสารด้านศิลปะที่ออกสู่ส่วนภูมิภาคมีน้อย สื่อวัสดุและอุปกรณ์การศึกษาด้วยคุณภาพทำให้ผู้สอนไม่มีโอกาสพัฒนาตนเอง

ผู้สอนศิลปะในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควรมีการแลกเปลี่ยนทัศนะและข่าวสาร โดยการจัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน หรือจะเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะมาให้ความรู้ด้วยยิ่งดี อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้และหาแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชาติ

4. การที่ศิลปินหรือนักออกแบบโดยอาชีพเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนศิลปะแทนอาจารย์ประจำในวิทยาลัยครู โดยมีเหตุผลว่าศิลปินหรือนักออกแบบโดยอาชีพมีความเชี่ยวชาญสามารถที่จะสอนศิลปะได้ดีซึ่งกว่าอาจารย์ประจำ และจะทำให้คุณภาพของผู้เรียนดีขึ้น แต่ศิลปินหรือนักออกแบบส่วนมากไม่เข้าใจหลักการสอน ซึ่งอาจทำให้การสอนไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ดังนั้นควรสนับสนุนให้ศิลปินหรือนักออกแบบอาชีพที่สนใจจะสอนได้มีการศึกษาเพิ่มเติมทางหลักการสอน การใช้จิตวิทยา การวัดและประเมินผล เป็นต้น

ไรท์ (Wright) (Conant, 1975) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การเอาศิลปินอาชีพเข้ามาแทนอาจารย์ผู้สอนศิลปะประจำ จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพดีขึ้น มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น แต่ศิลปินอาชีพมีพื้นฐานทางทฤษฎีการศึกษามากไม่เพียงพอ สถาบันการศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ศิลปินอาชีพเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษ เพื่อให้เป็นอาจารย์ที่เข้าใจหลักของศิลปศึกษา เข้าใจปรัชญาและประวัติการศิลปะ และที่สำคัญคือ ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับศิลปะ

จากข้อสนับสนุนดังกล่าว เป็นเหตุให้สถาบันที่เปิดสอนด้านศิลปะจำเป็นต้องจัดการศึกษา ศิลปะระดับสูง เช่น เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ปริญญาโท หรือปริญญาเอก เพื่อให้อาจารย์ ศิลปะได้มีโอกาสหาความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ นอกจากนี้สถาบันที่สอนด้านศิลปะหรือ หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องยังต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การบรรยาย การอบรมหรือ การจัดสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้ที่สนใจจะพัฒนาตนเอง

มีวิทยาลัยครูจำนวนไม่น้อยที่ขาดอาจารย์ที่กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ฯ เพื่อ นำไปสอนแก่ผู้เรียน อาจารย์ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง กลับมองเห็นว่าเป็นการบังคับ ของผู้บริหารมากกว่าความสนใจและความต้องการของตนเอง บางสถาบันมีการบริหารยอดเยี่ยมงบ ประมาณมากมาย สถาบันมีขนาดใหญ่โต มีชื่อเสียง แต่ไม่เคยประสบผลสำเร็จในการสอนเลยก็เนื่อง จากขาดการสนับสนุนด้านการศึกษาต่อเนื่องให้กับอาจารย์ (ธีระ สุมิตร, 2518)

ธีระ สุมิตร (2518) ยังได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาการจัดการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ มักเกิดขึ้นจาก 2 ลักษณะคือ

1. สถานภาพของอาจารย์ในวิทยาลัยครูที่ภาคภูมิใจในความมั่นคงถาวรของอาชีพ หลังจากที่ได้ศึกษาสำเร็จแล้ว เป็นเหตุให้มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องน้อยลง อาจารย์ส่วนใหญ่ ไม่เข้าใจว่า การรับปริญญาหรือวุฒิปริญญาตรีหลังสำเร็จการศึกษาเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของชีวิตที่จะต้อง ศึกษาและรับการฝึกอบรมต่อไป

2. การจัดสรรงบประมาณแก่วิทยาลัยครูในท้องถิ่น แม้กรมฝึกหัดครูจะมีแผนงานที่เป็น ระบบ แต่ทางปฏิบัติไม่ได้เป็นเช่นนั้น ปัญหาอิทธิพลทางการบริหาร การเมือง และเศรษฐกิจมีมาก มาย งบประมาณเพื่อการศึกษาในท้องถิ่นจะสนองความต้องการที่แท้จริงจึงมีน้อยมาก เท่าที่ปรากฏ จะไม่มีงบประมาณจัดสรรการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์อย่างพอเพียง ในขณะที่วิทยาการต่างๆ เจริญ ก้าวหน้า ความรู้ในวิชาชีพของอาจารย์จะอยู่คงที่ เป็นเหตุให้เกิดช่องว่างทางวิชาการเพิ่มขึ้นตลอด เวลา

สม สุวรรณ (2532) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาอันเกิดจากสภาพเศรษฐกิจ และการขาดความภาคภูมิใจในอาชีพ นับเป็นปัญหาที่ทำให้ครูอาจารย์ขาดความทุ่มเทเอาใจใส่ในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ขาดความเลื่อมใสศรัทธาของเยาวชนและสังคม สิ่งที่น่าจะแก้ปัญหาคือ การยกระดับอาชีพและความรู้ของครูอาจารย์ให้สูงขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้มาจะเห็นว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครูไม่ว่าส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค เพราะการศึกษาต่อเนื่องจะทำให้อาจารย์รู้เท่าทันหลักสูตรที่กำลังเปลี่ยนแปลง รู้จักแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนศิลปะ และยังทำให้อาจารย์มีความรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถกว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย และบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะ

การจัดการศึกษาต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านข้อมูล และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ตามปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education) คือ การศึกษาที่มุ่งเน้นตัวผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นผู้รับการถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว และปรัชญาการศึกษาแบบมนุษยนิยม (Humanistic Education) ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก ในแง่ของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ในการพิจารณาถึงลักษณะความต้องการของบุคคลนั้น มักพิจารณาจากธรรมชาติการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ นั่นคือมนุษย์จะต้องการในสิ่งที่ตนคิดว่าตนเองขาด ต้องการในสิ่งที่ตนเองวางจุดหมายปลายทางไว้ ต้องการในสิ่งที่ตนเองจำเป็นต้องใช้ แต่โดยส่วนรวมแล้วมนุษย์เรามีความต้องการที่ร่วมกันอยู่ กล่าวคือ เป็นลักษณะความต้องการที่มนุษย์ทุกคนจะมีลักษณะความต้องการเหล่านี้ มาสโลว์ (Maslow, 1967) ได้สรุปขั้นตอนความต้องการของมนุษย์ โดยจัดเรียงลำดับความต้องการจากขั้นต่ำสุด จนถึงความต้องการขั้นสูงสุดดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย หรือความต้องการมีชีวิตรอด (Physiological or Survival Needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งขาดไม่ได้ ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ และการพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety or Security Needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ขึ้นต่อไปมนุษย์ก็มีความต้องการความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ คือต้องการที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายต่างๆ ที่มีต่อร่างกายและจิตใจ เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม ฯลฯ และความต้องการความมั่นคงในชีวิต เช่น ความก้าวหน้าในอาชีพ และตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นต้น
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการข้อที่ 1 และ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ขึ้นต่อไปมนุษย์ก็มีความต้องการระดับสูงหรือเหนือขึ้นไปอีก คือ ด้านสังคม ต้องการคบค้าสมาคมและผูกมิตรกับบุคคลต่างๆ และต้องการให้บุคคลในสังคมต่างๆ ยอมรับตนว่าสำคัญ เช่น สังคมในหน่วยงานของตน เป็นต้น
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง และตระหนักในคุณค่าและความสามารถของตน (Self-esteem Needs) เป็นความต้องการอยากเด่นอยากดังในสังคม อยากให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญเยินยอ ตลอดทั้งอยากเป็นใหญ่และมีเกียรติมีชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลายแล้วแต่เป็นความต้องการของมนุษย์
5. ความต้องการประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์ของชีวิต (Needs for Self-actualization) ความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์คือ ความต้องการในความสำเร็จและความสมหวังในชีวิต การที่บุคคลใดบรรลุถึงความสำเร็จในขั้นนี้ นับว่าเป็นความสำเร็จสุดยอดของชีวิต เป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตที่มนุษย์ตั้งไว้ เช่น ตั้งเป้าหมายไว้ว่า อยากเป็นผู้จัดการ ผู้อำนวยการ อดีบดี หรือ รัฐมนตรี เมื่อได้ตามเป้าหมายที่เราต้องการก็นับว่าเป็นความสำเร็จและความสมหวังในชีวิต

จากลำดับความต้องการทั้ง 5 ชั้น ตามทฤษฎีของ มาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวข้างต้น เป็นลักษณะความต้องการอันแท้จริงของมนุษย์ กล่าวคือ ถ้าความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการตอบสนองเพียงพอ ความต้องการชั้นนั้นก็จะคงอยู่และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่นำไปในทางที่จะตอบสนองความต้องการชั้นนั้นอยู่เสมอ จึงจะเกิดความพึงพอใจและเกิดความต้องการในระดับที่เหนือขึ้นไปอีกอย่างต่อเนื่องจนบุคคลได้ก้าวไปถึงจุดของความต้องการสูงสุดในชีวิต คือความต้องการที่สมบูรณ์

ความต้องการของมนุษย์ บางส่วนสามารถบรรลุจุดหมายโดยอาศัยการศึกษาเป็นตัวกลางนำไปสู่จุดหมายปลายทาง ความต้องการในด้านต่างๆ จะบรรลุจุดหมายได้ ยังต้องอาศัยประสบการณ์ในการศึกษาเล่าเรียนเป็นตัวนำสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะดำเนินไปตามขั้นตอนโดยเริ่มจากการศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำประสบการณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการตอบสนองความต้องการทางร่างกายหรือเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด เมื่อประสบผลขั้นนี้แล้วจึงจะเกิดความต้องการศึกษาหาประสบการณ์เพิ่มเติม เพื่อนำไปช่วยปรับปรุงชีวิต หรือ เป็นเครื่องมือนำไปสู่จุดหมายของความ ต้องการขั้นสูงๆ ต่อไป ตัวอย่างนี้เห็นได้จากบุคคลที่เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีสถานภาพทางสังคมไม่มั่นคงพอในแง่ของการทำงานอาชีพ และการได้รับการยอมรับ บุคคลนั้นอาจต้องพยายามค้นหาประสบการณ์ทางการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะของตน ที่จะนำมาช่วยในการประกอบอาชีพทำให้เกิดความก้าวหน้าในฐานะการงานและเป็นตัวนำสู่การยอมรับของสังคม บุคคลที่พลาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนระดับขั้นพื้นฐาน ก็คงต้องการจะมีความรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อไปช่วยในการดำรงชีวิต ส่วนบุคคลที่มีการศึกษาหรือมีความรู้ในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดีแล้ว ก็อาจต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปส่งเสริมประสิทธิภาพต่อการดำรงชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

ไซริบ โอล ฮูล (Houle) ได้กล่าวถึงสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นเครื่องหมายให้ทราบถึงความจำเป็นที่บุคคลจะต้องมีการศึกษาต่อเนื่องว่า ขึ้นอยู่กับความต้องการ 4 ประการคือ (1967, อ้างถึงใน ทิมพรธ รั้งสิกรรพุม, 2526)

1. ความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในลักษณะทั่วไป แต่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

2. ความต้องการที่จะเพิ่มพูนความสามารถ และมีอในการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติอยู่ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

3. ความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้นในลักษณะที่ว่า ไปที่ไม่เจาะจงว่าจะเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่หรือไม่ เพื่อช่วยสนับสนุนงานในวิชาชีพของตน

4. ความต้องการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ และทัศนคติในการปฏิบัติงาน

ฮุกส์ (Hughes, 1981) ให้ความเห็นว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนรู้ที่จะต้องดำเนินไปตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต่อเนื่องให้กับบุคคลกลุ่มใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของบุคคลกลุ่มนั้น โดยการสำรวจพื้นฐานการเรียนรู้และความต้องการของแต่ละบุคคล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2524) ให้ความเห็นว่า การจัดการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะในสถาบันอุดมศึกษานั้น ควรตอบสนองความต้องการในการพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ เช่น การฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนของอาจารย์ หรือการประชุมปฏิบัติการที่เพิ่มพูนความรู้ใหม่

จากบทความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความต้องการ เป็นหัวใจของการจัดวางโครงการการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ และจัดให้กับบุคคลเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มคณาจารย์ในวิทยาลัยครู ดังนั้นการประเมินความต้องการของคณาจารย์ที่จะรับบริการการศึกษาต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำและได้รับการพิจารณาเบื้องต้น

การสำรวจสภาพความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะ ควรสำรวจดูว่าอาจารย์มีความต้องการพัฒนาเรื่องอะไร ด้านไหน มากน้อยเพียงใด ดังนี้ (อุบล ตูจินดา, 2532)

1. จัดทำแบบสอบถาม ถามปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนศิลปะ
2. จัดประชุมสัมมนาให้แสดงความเห็น แล้วรวบรวมความเห็นและปัญหาต่างๆ เข้าไว้

ด้วยกัน

3. พุดคุย สนทนา แล้วสังเกตหรือบันทึกไว้เพื่อสรุปรวมแล้วนำมาวางโครงการปรับปรุงในภายหลัง
4. พิจารณาจากการแสดงออกของอาจารย์ในการเรียนการสอน การพูดอภิปรายในชั้นเรียนว่า มีแนวโน้มไปทางใด
5. ดูปฏิกริยาของผู้เรียน ต่อการสอนของอาจารย์หรือต่อสภาพการเรียนการสอน
6. ตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของครู เพื่อพิจารณาถึงความต้องการของครูโดยส่วนรวม

เมื่อได้ความต้องการของอาจารย์แล้ว จึงนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาดำเนินการจัดการศึกษาต่อ เนื่องทางศิลปะของอาจารย์ต่อไป

ประเภทและรูปแบบของการศึกษาต่อ เนื่อง

การศึกษาต่อเนื่องแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ หมายถึง การศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษา เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สมาคมหรือชมรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญาวุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร เป็นต้น
2. การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้เฉพาะอย่างของอาจารย์เป็นทางการศึกษาที่ใช้ระยะเวลาสั้นๆ และไม่มีวุฒิบัตรรับรองการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการนี้ สามารถกระทำได้ด้วย
 - 2.1 การศึกษาความรู้จากหนังสือตำรา วารสารที่เกี่ยวกับวิชาชีพ
 - 2.2 การฝึกอบรม ประชุม หรือสัมมนาทางวิชาการ
 - 2.3 การแต่งตำรา เขียนบทความหรือทำการวิจัย
 - 2.4 การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - 2.5 การเป็นสมาชิกของสมาคม หรือชมรมทางวิชาชีพ

พิมพ์พรรณ รังสิกรรพุม (2526) ได้แบ่งประเภทของการศึกษาต่อเนื่องออกเป็น 2 ประเภท คือ การเข้าศึกษาต่อหรืออบรมเพื่อเพิ่มคุณวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญา วุฒิบัตร หรือ

ประกาศนียบัตร ส่วนการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การศึกษาเพิ่มพูนความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยไม่หวังปริญญา วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตรตอบแทน

รูปแบบของการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ

1. การศึกษาต่อระดับปริญญา และประกาศนียบัตรวิชาชีพสูง

การศึกษาต่อระดับปริญญา และการประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หมายถึง การศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทางศิลปะหรือศิลปะศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ระดับปริญญาตรีที่รับสมัครจากบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา ซึ่งใช้ระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี และระดับปริญญาตรีที่รับสมัครจากบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาไม่น้อยกว่า 4 ปี นอกจากนี้การศึกษาระดับปริญญาตรียังแบ่งได้เป็น 2 สายคือ สายการศึกษาและสายวิชาชีพ สำหรับการศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากการศึกษาต่อระดับนี้จัดเป็นรูปแบบการศึกษาที่สำคัญ ที่ช่วยในการพัฒนาอาจารย์ศิลปะซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาศิลปะหรือศิลปะศึกษาของชาติ

ทฤษฎี สาธิต ให้ความเห็นว่า ในระยะแรกที่อาจารย์สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ แล้วมาทำงานเป็นครู อาจารย์ผู้สอนจะมีคุณภาพสูงเท่ากับวุฒิที่ได้มาแต่ปีถัดไปคุณภาพและความรู้จะลดลง เมื่อนานไปจะเหลือระดับขั้นการสอนที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ดังนั้นครูอาจารย์จะต้องได้รับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาที่สูงขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและให้ได้ความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนให้ครู อาจารย์ได้ศึกษาต่อ เพราะการให้โอกาสแก่ครู อาจารย์ศึกษาต่อจะทำให้ครู อาจารย์เกิดความมั่นใจในตัวเอง เข้าใจจุดมุ่งหมายในการทำงานดีขึ้น และโอกาสที่จะเลื่อนฐานะก็มีมากขึ้น (2520 ย่างถึงในพิพรรณ รังสิกรรพุม, 2526)

2. การฝึกอบรมที่มีวุฒิบัตร

การฝึกอบรมทางศิลปะที่มีวุฒิบัตร หมายถึง การศึกษาระยะสั้นๆ ที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เฉพาะ เรื่องใด เรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้เข้าอบรมจะได้รับวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตร เป็นการรับรอง อันแสดงถึงความสำเร็จในการอบรมในเรื่องนั้นด้วย

รูปแบบของการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่ เป็นทางการ

1. การฝึกอบรมที่ไม่มีวุฒิบัตร

เป็นการอบรมที่คล้ายกับการฝึกอบรมที่มีวุฒิบัตร จะต่างกันตรงที่การฝึกอบรมนี้ไม่มีวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรเป็นการรับรอง ซึ่งอยู่ภายใต้ ธรรมเดโช (2531) ได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรมนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 การฝึกอบรมก่อนเข้าปฏิบัติงาน (Pre-service Training) เป็นการฝึกอบรมให้แก่บุคคลที่จะเข้าทำงานในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความพร้อมวิธีการนี้อาจเรียกอย่างหนึ่งว่า การปฐมนิเทศ

1.2 การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน (In-service Training) เป็นการฝึกอบรมให้แก่บุคคลซึ่งปฏิบัติงานอยู่แล้ว ให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่ของตนให้ดีขึ้น

1.3 การฝึกอบรมเตรียมตัวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น (Pre-promotion Training) ส่วนใหญ่เป็นการฝึกอบรมเตรียมผู้บริหาร เพื่อให้เป็นผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับตำแหน่งแล้ว

2. การประชุม

การประชุม หมายถึง การที่บุคคลคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนัดหมายกันมาพบปะสนทนากันอย่างมีจุดหมาย มีระเบียบวิธีการในสถานที่และ เวลาที่ได้ตกลงกันไว้ พันส์ หันนาคินท์ (2526) กล่าวว่า การประชุมของครูหรืออาจารย์ทำได้ดังนี้

2.1 การประชุมปรึกษาหารือ (Conference) เป็นการประชุมที่คณะครูอาจารย์ มาพบปะกัน เพื่อปรึกษาหารือที่จะตัดสินใจและวางแผนงานที่จะทำต่อไป

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมเพื่อแก้ปัญหาทางปฏิบัติระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ในงานนั้นมาแล้ว และมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน การประชุมวิธีนี้อาจเป็นการทดลองปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมฟังการบรรยายในช่วงแรก แล้วเข้าห้องปฏิบัติการในช่วงหลัง ตามเรื่องที่ได้บรรยาย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการของอาจารย์ศิลปะ ก็คือ อาจารย์ศิลปะจะได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถยิ่งขึ้น จากการได้สังสรรค์กับครูอาจารย์ศิลปะท่านอื่น ๆ และกับผู้นำการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ซึ่งอาจจะ เป็นศิลปิน นักออกแบบ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเมื่ออาจารย์ได้รับสิ่งใหม่ ๆ สำหรับตนเองแล้ว ก็จะเกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าต่อไป

3. การสัมมนา

การสัมมนา หมายถึง การจัดกลุ่มคนให้มีโอกาสอภิปรายปัญหาที่สนใจร่วมกัน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาท่ามกลางบรรยากาศทางวิชาการที่เป็นกันเองอย่างมีจุดมุ่งหมายและระบบระเบียบ โดยที่ทุกคนยอมรับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ส่วนสัมมนาที่ใช้ทั่วไปในวงการศึกษา มักหมายถึงวิธีสอนในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเน้นหนักด้านการค้นคว้า การวิจัยปัญหา ซึ่งกลุ่มผู้เรียนนั้นมีความสนใจร่วมกันและผู้เรียนจะต้องมีพื้นฐานความรู้ในรายวิชานั้นเป็นอย่างดีแล้ว (สุวรรณ เกรียงไกรเพชร, 2527)

การจัดการสัมมนาทางด้านศิลปะ อาจจัดโดยรวมกลุ่มครูหรืออาจารย์ผู้สอนศิลปะในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีความสนใจในปัญหาอย่างเดียวกัน และเชิญวิทยากร เช่น หน่วยงาน นิเทศก์จากกรมหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปะมาร่วมดำเนินการ

4. การวิจัย

การวิจัย หมายถึง การค้นหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อหาความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อความรู้ที่เชื่อถือได้ ข้อความรู้ดังกล่าวจะต้องผ่านการตรวจสอบ มีข้อมูลสนับสนุนและเป็นไปตามหลักเหตุผล (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

การวิจัยทางศิลปะหรือศิลปศึกษาทำได้หลายวิธี เช่น วิจัยแบบทดลอง แบบบรรยาย แบบประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ก่อนจะทำการวิจัย นักวิจัยจำเป็นต้องศึกษางานวิจัยและบทความตามแหล่งต่างๆ ที่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการวิจัย ศึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งระดับปริญญาบัณฑิต มหาบัณฑิต และ ดุษฎีบัณฑิต ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศให้ทราบถึงงานวิจัยที่ได้มีผู้วิจัยแล้ว นักวิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาอย่างมากจากแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งรวมสรรพวิทยาความรู้ ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาจารย์ผู้ทำการวิจัยวิธีหนึ่ง

5. การเขียนตำราและบทความทางวิชาการ

บุญเหลือ เทพสุวรรณ (2523) และสุตใจ ทศพร (2531) ได้ให้ความเห็นว่า ตำรา ก็คือ หนังสือที่ให้ความรู้ทางวิชาการ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นหนังสือที่ใช้ในระดับใด อาจเป็นหนังสือที่ใช้ด้วยกันหลายระดับก็ได้ การเขียนตำราหรือบทความวิชาการควรสำรวจก่อนว่า มีหนังสือตำราที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียนกี่เล่ม ควรหาโอกาสอ่านทุกเล่ม รวมทั้งหนังสือประกอบการเรียนในวิชาเดียวกัน อ่านเล่มละหลายๆ เที้ยว เพื่อให้เกิดความคิดอ่านในการเขียน หาส่วนบกพร่องของแต่ละเล่ม แล้วทำการปรับปรุง พยายามค้นหาสิ่งใหม่ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อนำไปเพิ่มพูนความรู้ ความคิดให้แก่ผู้เรียน และที่สำคัญคือ ส่วนงานการเขียนจะต้องเขียนให้อ่านเข้าใจง่าย ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เขียนตำราเรียนควรจะต้องศึกษาสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 5.1 ศึกษาถึงหลักสูตรและ เรื่องที่จะ เขียน
- 5.2 ศึกษาถึงโครงสร้าง, องค์ประกอบของตำรา
- 5.3 ศึกษาเนื้อหา โดยการค้นคว้าหรือเรียบเรียง
- 5.4 ศึกษาแบบทดสอบ, แบบฝึกหัดที่เหมาะสม
- 5.5 ศึกษาบรรณานุกรม หรือที่มาของข้อมูล

6. การบริการชุมชน

การบริการชุมชน เป็นภาระหน้าที่อย่างหนึ่งของครูอาจารย์ที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องกันไป การบริการชุมชนจะเป็นไปในลักษณะอย่างไร ย่อมขึ้นกับผู้บริหารของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งที่จะต้องวางนโยบายวางแผนร่วมกับครูอาจารย์และบุคลากรในสถาบันการศึกษาทุกฝ่าย ซึ่งการบริการชุมชนของสถาบันการศึกษาจัดได้หลายรูปแบบ ดังนี้

- 6.1 การติดต่อเยี่ยม เยียนชุมชนอย่างใกล้ชิด ทั้งในยามปกติและยามเดือดร้อน รวมทั้งช่วยเหลือชุมชนในเรื่องต่างๆ
- 6.2 เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ใช้อาคารสถานที่และสิ่งของภายในสถานศึกษา หรืออำนวยความสะดวกในการติดต่อธุรกิจภายในสถานศึกษา
- 6.3 ร่วมมือในพิธีการต่างๆ ตามประเพณีของชุมชน
- 6.4 จัดตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา และจัดตั้งสมาคมครู-อาจารย์หรือสมาคมศิษย์เก่า
- 6.5 จัดบริการชุมชนด้านความรู้ทางวิชาการ เช่น การไปบรรยายตามหน่วยงานต่างๆ ที่ขอมา

7. การศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงาน

การศึกษาดูงานและการสังเกตวิธีการทำงาน เป็นรูปแบบของการศึกษาต่อเนื่องในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับสถาบันการศึกษาและครูอาจารย์ที่กำลังปฏิบัติการสอนอย่างควบคู่กันไป เพราะจะทำให้ครูอาจารย์มีคุณภาพเหมาะสมกับงาน ทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ เนื่องจากตนได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการทำงานใหม่ๆ ซึ่งจะทำให้ตนและสถาบันการศึกษาที่กำลังสอนมีโอกาสก้าวหน้าต่อไป

การศึกษาดูงานและการสังเกตวิธีการทำงานของครูอาจารย์ศิลปะโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

7.1 การไปศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านศิลปะ เพื่อที่จะนำความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เหล่านั้นมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น จะด้วยการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐบาลในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม

7.2 การไปศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานภายในประเทศ เนื่องจากวิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้า เทคนิคในการสอนก็เปลี่ยนใหม่อยู่เสมอ คนที่มีความรู้ ความเหมาะสมกับหน้าที่ในสมัยหนึ่งอาจกลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพไปอีกสมัยหนึ่งก็ได้ วิธีการแก้ปัญหาก็คือ การส่งครูอาจารย์ไปศึกษาดูงานและสังเกตการทำงานในสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มีการปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกันและมีประสิทธิภาพในการสอนดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครูโดยตรง การนำเสนองานวิจัยทั้งในและต่างประเทศในนี้จึงเสนอผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพครูหรือการศึกษาต่อเนื่องของครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งผลงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานการศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยในวิทยาลัยครู

งานวิจัยของแพรวพรรณ รัตนดิลกพาณิชย์ (2529) เรื่องสภาพและความต้องการในการพัฒนาอาจารย์ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า อาจารย์ได้รับการส่งเสริมวิทยฐานะเพื่อเพิ่มคุณวุฒิและสมรรถภาพในการประกอบอาชีพอยู่ในเกณฑ์น้อย การวิจัยและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ของอาจารย์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อาจารย์ต้องการพัฒนาในด้านต่างๆ มากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านส่งเสริมวิทยฐานะครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ด้านบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำวิจัย ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมของวิทยาลัยครู ควรเน้นที่การค้นคว้าและงานวิจัยทุกด้านที่เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม ปัญหาของการพัฒนาอาจารย์ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดงบประมาณ อาจารย์ลาศึกษาต่อไม่ตรงกับสายการสอน และความต้องการ

ของวิทยาลัยครู อาจารย์ที่สอนอยู่แล้วไม่สามารถสอนวิชาอื่นๆ ที่เปิดใหม่ อาจารย์ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง และอาจารย์ผลิตงานวิจัยน้อย

งานวิจัยของไพโรจน์ แสงจันทร์ (2527) เรื่องสภาพการทำงานและความต้องการทำงานวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง พบว่า สภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย องค์ประกอบที่ทำให้อาจารย์ทำงานวิจัยมากขึ้นคือ ผู้บังคับบัญชาต้องส่งเสริมสนับสนุน อาจารย์ต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาในสาขาที่ต้องการวิจัย ความสามารถวิเคราะห์ปัญหา การจัดแหล่งทุนให้อาจารย์วิจัย องค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุดของการวิจัยคือ ความรู้ด้านเทคนิควิธีการวิจัย ระยะเวลาวิจัย บรรยากาศการส่งเสริมงานวิจัยของอาจารย์ และการนำผลไปใช้แก้ปัญหาในวิทยาลัย อาจารย์ต้องการศึกษาองค์ประกอบการวิจัยเร่งด่วนคือ เทคนิควิธีการวิจัย สภาพการทำงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เคยทำวิจัยในระหว่างการศึกษามาแล้ว มีอาจารย์เพียงส่วนน้อยเคยทำงานวิจัยในระหว่างการทำงานในวิทยาลัยครู และอาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะทำวิจัยอย่างแน่นอนในอนาคต ด้วยเหตุผลที่ว่า การวิจัยมีประโยชน์ด้านการสอน และการปฏิบัติงานอื่นๆ โดยต้องการวิจัยหัวข้อที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่ถนัดมากที่สุด

วิศนิ ศิลตระกูล (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ผลการวิจัยสรุปว่า อาจารย์เห็นด้วยกับการแต่งตั้งาราท การผลิตเอกสารทางวิชาการ การมีส่วนร่วมกับโครงการวิจัยของวิทยาลัย การทำวิจัยด้วยตนเองอยู่ในเกณฑ์มาก ปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยส่วนหนึ่งมาจากการมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป ไม่มีทุนหรืองบประมาณ อาจารย์เห็นว่าการแสดงปาฐกถา การสัมมนา อภิปราย รับเชิญเป็นวิทยากร การให้การอบรมครูประจำการ และร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญ ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่มาจากการที่อาจารย์มีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป ขาดความรู้และทักษะ ขาดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจารย์เห็นด้วยในเรื่องการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม เสริมหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสำคัญเช่นกัน

งานวิจัยของสุบิน แก้วยั้ง (2526) เรื่องโครงการเสนอเพื่อพัฒนาคณาจารย์ในวิทยาลัยครูพบว่า อาจารย์มีความต้องการเสริมความรู้ลำดับแรกคือ บทบาทและภารกิจด้านวิจัย ลำดับที่สองคือ บทบาทด้านการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคม ลำดับสุดท้ายเป็นบทบาทและ

ภารกิจด้านการสอน อาจารย์และผู้บริหารมีความรู้ด้านการสอนและการวิจัยตรงกันทุกๆ ด้าน การเปรียบเทียบความรู้และความต้องการเสริมความรู้เกี่ยวกับบทบาทและภารกิจทุกๆ ด้าน ของอาจารย์และผู้บริหาร พบว่า ไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของพิมพ์พรณ รังสิกรพุม (2525) เรื่อง "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู" พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ต้องการการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการมากกว่าแบบเป็นทางการ สำหรับการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ อาจารย์ต้องการระดับมากในเรื่อง "การศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก" สำหรับการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ อาจารย์ต้องการระดับมากทุกกิจกรรม คือ การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ การเขียนบทความ หนังสือ การวิจัย การประชุม การสัมมนา การสนทนาทางวิชาการกับเพื่อนร่วมงาน เหตุจูงใจที่ทำให้อาจารย์ต้องการศึกษาต่อ คือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับปัญหาในการศึกษาต่อเนื่องคือ เนื้อหาไม่ตรงกับความสนใจ ขาดเงินทุนสนับสนุน สถานที่จัดกิจกรรมอยู่ไกล และไม่ทราบว่ามิกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ใด

งานวิจัยของสุวรรณี ตรีคุณ (2521) เรื่องปัญหาและความต้องการการพัฒนาด้านวิชาการของอาจารย์วิทยาลัยครูในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีมีปัญหาด้านการศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มวุฒิมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิสองปริญญาตรี เล็กน้อย อาจารย์ที่สอนระดับชั้นต่างกันมีความต้องการในด้านการส่งเสริมงานวิจัยและพิมพ์คู่มือ เผยแพร่การสอนแตกต่างกัน อาจารย์ที่สอนหลายระดับ โดยสอนทั้งอนุปริญญาและปริญญาตรี มีความต้องการพัฒนาด้านนี้สูงกว่าอาจารย์ที่สอนระดับอนุปริญญา อาจารย์ที่มีอายุราชการต่างกันมีความต้องการในด้านการส่งเสริมให้อาจารย์มีโอกาสศึกษาต่อต่างกัน อาจารย์ที่มีอายุราชการต่ำกว่า 5 ปี มีความต้องการพัฒนาด้านนี้มากที่สุด อาจารย์ที่มีอายุราชการมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความต้องการน้อยที่สุด

งานวิจัยของวรวิทย์ จินดาพล (2520) เรื่องการศึกษาความพร้อมในการจัดศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ในเขตความรับผิดชอบของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช พบว่า ครูประจำการในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความต้องการในการศึกษาต่อ เนื่องและการ

ฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน ครูประจำการต้องการการศึกษาต่อเนื่องในอัตราค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการฝึกอบรมมีความต้องการสูงมาก ครูประจำการต้องการเข้ารับการศึกษานานทุกสาขาวิชา ทั้งครูที่มีวุฒิอนุปริญญาและปริญญาดำเนินการความรู้ด้าน เทคนิควิธีสอนทั่วไป วิธีสอนวิชาทักษะ และการบริหารการศึกษา

2. งานวิจัยในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา

งานวิจัยของมาลี วิเศษกุล (2525) เรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า กลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นในเรื่องการพัฒนาบุคลากรที่ได้ปฏิบัติจริง อยู่ในระดับน้อยมี 8 ด้านคือ

- 2.1 การปฐมนิเทศ
- 2.2 การฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 2.3 การเผยแพร่ข่าวสารเชิงวิชาการ
- 2.4 การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ
- 2.5 การดูงานและศึกษาวิธีการทำงาน
- 2.6 การสัมมนาทางวิชาการ
- 2.7 การจัดสัปดาห์ทางวิชาการ
- 2.8 การแต่งตั้งโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่การงาน

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการพัฒนาบุคลากร ทั้งอาจารย์และผู้บริหาร เห็นด้วยตรงกันในเรื่องการขาดแคลนงบประมาณ ขาดวิทยากรที่เชี่ยวชาญ ความไม่เพียงพอของกำลังคน และความไม่พร้อมด้านอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ

งานวิจัยของศิริบุรณ์ นิลโสภณ (2520) เรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับการศึกษา ฝึกอบรม และดูงานต่างประเทศของครูสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ครูที่ไปศึกษาต่อและฝึกอบรมส่วนใหญ่ไปประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนครูที่ไปดูงานส่วนใหญ่ดูงานในประเทศแถบเอเชีย ครูที่ไปต่างประเทศส่วนใหญ่ทั้งที่ไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงาน ได้รับทุนสนับสนุนประเภท 1 ข. ซึ่งได้แก่ ทุนรัฐบาลประเทศต่างๆ และทุนของประเทศกลุ่มสมาชิกแผนการโคลัมเบีย ครูที่ไป

ต่างประเทศส่วนใหญ่ไปฝึกอบรมและดูงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู การฝึกอบรมใช้เวลาระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี การดูงานใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน ส่วนครูที่ไปศึกษาต่อส่วนใหญ่ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และใช้เวลาศึกษาจนได้รับปริญญาบัตรในระหว่าง 1-2 ปี ครูที่ไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงานส่วนใหญ่กลับมาทำงานตามสาขาที่ตนเคยศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงาน ได้แก่ ตรงตามสายการสอน งานบริหาร งานธุรการ หรืองานหน้าที่หัวหน้าสาขาวิชา

3. งานวิจัยในกรมการศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา และสถานศึกษา พยาบาล

งานวิจัยของสุรพล อรุณรัตน์ (2528) เรื่องความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า ข้าราชการในส่วนกลาง ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน ต่างก็ต้องการที่จะพัฒนาตนเองในระดับมากในเรื่อง การเข้าฟังบรรยายพิเศษในเรื่องที่สนใจ การสังเกตข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของตนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข การฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ และการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยส่วนรวมข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีความต้องการพัฒนาตนเองในลักษณะทั่วไป มากกว่าข้าราชการในส่วนกลาง

งานวิจัยของอุทิน รวยอารี (2522) เรื่องการศึกษาความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดเห็นด้วยกับการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ที่มีความสำคัญ เพราะช่วยยกระดับมาตรฐานการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระยะยาว คือ ศึกษาต่อระดับปริญญาโททางด้านบรรณารักษศาสตร์ มีความสนใจเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง โดยการอ่านหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวกับความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุด คือ สถาบันที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการ

งานวิจัยของทองกษัตริย์ วัชรโรทยาน (2523) เรื่องการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการพัฒนาบุคลากรที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นหน้าที่ของสถาบันที่จะต้องจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ขึ้นในหน่วยงาน อาจารย์ต้องการขวนขวายหาแหล่งความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การอนุญาตให้อาจารย์ศึกษาต่อหลักสูตรระยะยาวในสถาบันการศึกษา แรงจูงใจที่ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาพยาบาลต้องการศึกษาต่อเนื่อง คือ การได้วุฒิเพิ่ม การได้เลื่อนขั้นเงินเดือน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากร คือ เรื่องงบประมาณ และจากการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ที่สอนวิชาการศึกษาพยาบาลต้องการให้มีหน่วยงานกลาง เพื่อร่วมกันจัดโครงการพัฒนาคุณภาพ

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยของม็สลิ้น เคท แม็คเคนซี (Mckenzie, 1987) เรื่อง "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในทาบาก" พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้แสดงถึงความเต็มใจที่จะร่วมมือในการพัฒนาโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ครูต้องการเข้าไปมีบทบาทในการจัดดำเนินการฝึกอบรม มีความต้องการรับการฝึกอบรมในช่วงวันหยุดราชการ ครูต้องการให้เพื่อนครูคนอื่น ๆ ที่มีทักษะเหนือกว่าเป็นผู้ให้การฝึกอบรม ต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลมีส่วนร่วมสนับสนุน การมีอายุมากหรือประสบการณ์การสอนนานไม่ใช่อุปสรรคในการศึกษาต่อเนื่องของครู การวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ครูต้องการให้ความร่วมมือในการจัดฝึกอบรมด้วยความเต็มใจ ถ้าการจัดฝึกอบรมนั้นสนองต่อความต้องการของครู

งานวิจัยของดอริส ไทเนส เดวิส (Davis, 1983) เรื่องรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษาในเมืองชาร์ดิ รัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การศึกษาต่อเนื่องเป็นภารกิจที่จำเป็นอย่างหนึ่งของครู ในด้านรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของครู จะต้องประกอบด้วย การสำรวจถึงความสนใจและความต้องการของครู เน้นเรื่องเทคนิคการอบรมที่มีคุณภาพแก่ครู มีการเตรียมคำถาม เพิ่มเวลาการฝึกภาคปฏิบัติ จัดการวัดผลและประเมินผล และส่งเสริมความก้าวหน้าให้แก่ผู้เข้าอบรม ผู้วิจัยยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หากจะศึกษาเรื่องการสอนหรือการฝึกอบรมแล้ว จำเป็นต้องรู้ในเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้สอนหรือผู้อบรม ต้องรู้สภาพข้อเท็จจริงของห้องเรียน จะต้องควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างการ

สอนและการฝึกอบรมแก่ครู ควรยกแต่ผลการวิจัยเด่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพแก่ครู และสามารถติดตามผลที่จะเกิดขึ้นกับครูได้

งานวิจัยของโรเบิร์ต เฮนรี เบอ์นิก (Breunig, 1981) เรื่องการศึกษาความเปลี่ยนแปลงและการจัดตั้งโครงการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย 5 แห่ง และวิทยาลัย 1 แห่งในรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสภาพทางการศึกษาของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ผลของการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและคณาจารย์ที่จะได้รับงบประมาณอุดหนุนจากการเปลี่ยนแปลงการอุดมศึกษา จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาอาจารย์ที่ก่อให้เกิดความรู้สูงขึ้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคิดริเริ่มและการสนับสนุนของผู้บริหาร อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและค่านิยมของอาจารย์ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมยังคงเกี่ยวข้องกับสภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์ เช่น การให้ค่าปรึกษา การสอนล่วงหน้าผู้ที่ จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการการศึกษา หรือจัดตั้งโครงการพัฒนาของอาจารย์ ควรเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความสามารถและทักษะเฉพาะตัวสูง กระตือรือร้น เข้าใจนโยบายการศึกษาของชาติ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ รอบรู้บทบาททางวิชาชีพและระเบียบวินัย

งานวิจัยของริชาร์ด เฮอร์นอน แฮมลิน (Hamlin, 1980) เรื่อง "คณาจารย์ในวิทยาลัยชุมชนกับความคิดเห็นด้านบริหารในการพัฒนาคณาจารย์" พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการพัฒนาคณาจารย์ว่ามีความสำคัญมากกว่าการสอน การทำสัญญาจ้าง ขนาดของห้องเรียน และการจัดห้องพักอาจารย์ แต่น้อยกว่าการเพิ่มเงินเดือนและชั่วโมงสอน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาคณาจารย์เท่าๆ กับการจัดหลักสูตร สวัสดิการ การจำกัดอาจารย์ ค่าเบี้ยเลี้ยง การพัฒนาคณาจารย์ที่ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการศึกษาของอาจารย์ตนเอง ไม่ใช่ผู้บริหารอาจารย์ที่อยู่ในสถานประกอบการศึกษาต่างกัน ต้องการรูปแบบของการพัฒนาอาจารย์ที่แตกต่างกันด้วย อาจารย์ไม่ได้เน้นเรื่องการพัฒนาคณาจารย์มากไปกว่าการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทั้งอาจารย์และผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการต่อรองผลประโยชน์ร่วมกันที่จะทำให้อาจารย์มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

งานวิจัยของจอย บลาว โคล (Kohl, 1980) เรื่องสิ่งเร้าใจ ระบบการให้รางวัล และการให้คำแนะนำอาจารย์ในเรื่องกิจกรรมทางวิชาชีพ พบว่า กิจกรรมที่อาจารย์ชอบและได้ปฏิบัติจริงมี 6 ประการคือ 1) การสอน 2) การวิจัย 3) การเขียนเอกสารตำราเพื่อเสนอ

ผลงานวิจัย 4) การปกครอง 5) การพัฒนาวิชาชีพ 6) การให้บริการชุมชน กิจกรรมที่หัวหน้าภาควิชาต้องการให้อาจารย์ปฏิบัติมี 4 ประการคือ 1) การปกครอง 2) การพัฒนาวิชาชีพ 3) การให้บริการชุมชน และการให้คำปรึกษาโดยได้รับค่าตอบแทน แต่อาจารย์ปฏิบัติจริงตามคำแนะนำของหัวหน้าภาควิชาเพียง 2 ประการคือ การปกครองและการพัฒนาวิชาชีพ ผลการวิจัยยังพบความสัมพันธ์อย่างชัดเจนระหว่างสิ่งเร้าใจและการให้รางวัลที่แตกต่างกันกับกิจกรรมที่อาจารย์ชอบหรือไม่ชอบ ต้องการหรือไม่ต้องการ ปฏิบัติจริงหรือไม่จริง ในเรื่องการสอน การวิจัย และการพัฒนาด้านวิชาชีพ

งานวิจัยของรมมี เจ มิสตรี (Mistry, 1978) เรื่องการปรับปรุงการสอน : รูปแบบโครงการพัฒนาคณาจารย์สำหรับมหาวิทยาลัยอินเดียยูนิทารี โดยส่งแบบสอบถามไปยังสถาบันการศึกษาต่างๆ 389 แห่ง ใน 48 รัฐ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคณาจารย์แต่ละสถาบัน ได้รับกลับคืนมา 238 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 65% ของสถาบันที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนได้จัดโครงการพัฒนาคณาจารย์ในลักษณะปรุมณีเทศ โดยกล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ ผลประโยชน์พิเศษที่จะได้รับ การส่งเสริมความก้าวหน้าและการทำสัญญาจ้าง 50% ของสถาบันพบว่า ควรให้เฉพาะอาจารย์ใหม่ เข้าร่วมโครงการพัฒนาคณาจารย์ มีเพียง 2-3 สถาบันเท่านั้นเห็นควรให้อาจารย์ทุกคน เข้าร่วมโครงการ สถาบันการศึกษาทั้งหมดเห็นว่าควรจัดโครงการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ โครงการระยะสั้น โครงการต่อเนื่อง และแบบผสมผสานระหว่างโครงการระยะสั้นและต่อเนื่องในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน หัวเรื่องโครงการพัฒนาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการวางแผนการสอน การแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน และการประเมินผลการสอน มีผู้เสนอให้อาจารย์ได้ศึกษาวิธีการสอนกับอาจารย์ที่อาวุโสกว่า ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การจัดโครงการระยะสั้นสามารถพัฒนาอาจารย์ได้ดีกว่า

งานวิจัยของแฟรนคลิน เจมส์ วิลเลียม (Williams, 1972) เรื่อง "ความต้องการโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องของครูโดยผ่านการเจรจาทางวิชาชีพ" พบว่า ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ก่อนการทำวิจัย ครูได้มีการเจรจาเกี่ยวกับโครงการการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบของการฝึกอบรมระหว่างประจำการ เมื่อถึงปีที่ทำวิจัยก็พบว่า ครูสนใจที่จะเจรจาในเรื่องการฝึกอบรมระหว่างประจำการมากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีแนวความคิดต่างกันเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการเจรจา ในบางครั้งทั้งผู้บริหารและครูมีความรู้สึกที่ไม่ควรนำเรื่องโครงการการศึกษา

อบรมประจำการมาใช้ในการเจรจา ผู้บริหารโรงเรียนต้องการที่จะเจรจาเรื่องโครงการฝึกอบรมระหว่างประจำการกับครูในโรงเรียน ขณะที่ครูเห็นว่าควรสนใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรมากกว่าวิธีการฝึกอบรมประจำการที่เสนอแนะ ได้แก่ การฝึกก่อนปฏิบัติงานจริง การฝึกงานกลางปี และที่สำคัญทางโรงเรียนควรอนุญาตให้ครูมารับการฝึกงานตั้งแต่เนิ่นๆ

จากการศึกษางานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศสรุปได้ว่า การพัฒนาคณาจารย์หรือการพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับครูอาจารย์ทุกสาขาและทุกระดับชั้นที่สอน ไม่ว่าจะสอนในระดับประถม มัธยม หรืออุดมศึกษา หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานทางการศึกษา ก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับสายงานที่ตนรับผิดชอบ การพัฒนาคณาจารย์หรือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทำได้โดยการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งวุฒิบัตรและความรู้ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูอาจารย์และบุคลากรในหน่วยงานได้เพิ่มพูนความรู้ในระดับน้อยถึงปานกลาง ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาตนเองในระดับมากทุกด้าน เช่น การศึกษาต่อ การทำวิจัย เหตุจูงใจในการศึกษาต่อส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับวุฒิสูงขึ้น ส่วนปัญหาของการศึกษาต่อคือ ขาดงบประมาณ การจำกัดจำนวนผู้เรียน ครูอาจารย์ศึกษาต่อไม่ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน การจัดโครงการศึกษาต่อเนื่องที่ต้นควรสำรวจถึงความต้องการและความสนใจของผู้เข้าเรียน ครูอาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานที่ต่างกัน มีสภาพการเพิ่มพูนความรู้และความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก จากการศึกษาวิจัยไม่ปรากฏงานวิจัยใดๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์หรือการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะโดยเฉพาะ งานวิจัยส่วนใหญ่มักกล่าวถึงอาจารย์โดยส่วนรวมหรืออาจารย์ที่สอนทุกๆ สาขา อย่างไรก็ตามการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ศิลปะอาจจะอ้างอิงกับงานวิจัยเหล่านี้ได้บ้าง เพราะกลุ่มประชากรของงานวิจัยเหล่านี้ หมายถึงอาจารย์ศิลปะด้วย และงานวิจัยบางเรื่องก็มีกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับอาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยครู